

Beijerlandsche Berichten

Historische Vereniging Oud-Beijerland

Opgericht 30 september 1997
Beschermerheer: T. Frederiksz. baron van Tuyl van Serooskerken,
Ambachtsheer van Oud-Beijerland

www.hvobl.nl

Beijerlandsche Berichten

Jaargang 27   nummer 96   september 2024

Redactie

sPieter Jan in 't Veld
Jan Paul van der Spek

Contributie

Minimaal € 10,- per jaar
Rekeningnummer NL16 RABO 0351 1871 03 t.n.v. HVO, Oud-Beijerland
Buiten de regio wordt de Beijerlandsche Berichten per post verzonden
en brengen wij € 6,- kosten in rekening

Bestuur

Pieter Jan in 't Veld, voorzitter. (0186) 61 75 23
Adri de Groot, secretaris, Willem Vrijlandtstraat 75, 3262 GN
Oud-Beijerland. (06) 51 05 26 60. mail: a.groot21@upcmail.nl
Henk Dijkstra, penningmeester en ledenadministratie. (0186) 61 69 06
mail: historischeverenigingobl@gmail.com
Jan Markx, algemeen bestuurslid (0186) 61 82 87
Lennart van der Meer, website. (06) 43 89 41 14

Archief

Het Historisch Informatie Punt (HIP), is gevestigd in de het
Oude Raadhuis aan de Waterstal in Oud-Beijerland.
Geopend elke 2e en 4e dinsdag van de maand van 14.00 tot 16.00 uur,
behalve in de maanden juli en augustus.
Buiten deze tijden contact: Alie van den Berg (0186) 61 42 40

ISSN 2210-8645

96

OUD-BEIJERLAND, dat als uit ruigte werd geboren,
Kan thans't oplettend oog des reizigers bekoren,
'T herinnert EGMOND ons, door SPANJES beulenrot,
Voor Vaderlandsche trouw vermoord op een Schavot,
'T leed weinig in den nood van Nederland, voor deezen
Maar moeft in 't jongft Krakeel een prooi der plondring
weezen.

Inhoud

Van het Bestuur	3
Verkoop van de bank van Koopman <i>Pieter Jan in 't Veld</i>	4
	9
Oud-Beijerland 100 jaar geleden <i>Rob van Brakel</i>	
Bevriende bommen <i>Leen van Driel</i>	15
Brandweer helpt waterleiding <i>Bas de Koning</i>	23
Een Afrikaanse puzzel <i>Jan Paul van der Spek</i>	27

Van het Bestuur

Bij het schrijven van dit stukje is het nog volop zomer. Maar we zijn al weer bezig met de periode na de zomer. De voorbereidingen voor de jaarmarkt op 7 september en een week later op 14 september open monumentendag. Dus twee zaterdagen achtereenvolgende activiteiten in het Oude Raadhuis.

Als vervolg op het artikel van Alie van den Berg en Pieter Jan in 't Veld over het Joods onroerend goed tijdens de oorlog, wordt er een artikel geschreven over de afscheidsbrief die Marcus Hamme vanuit de trein, als laatste groet aan zijn echtgenote stuurde. Hopelijk komt het artikel in de loop van september gereed.

Dit is de laatste Beijerlandsche Berichten samengesteld door Jan Paul van der Spek. Wij danken Jan voor het steeds weer maken van een interessante Beijerlandsche Berichten. Voor de korte termijn wordt het werk waargenomen door Jan Markx.

Brood- en banketbakkerij
Voordijk b.v.

Molendijk 44 | Emmastraat 8b
Oud-Beijerland | Heinoord
T 0186-612592 | T 0186-602086

bestelling@bakkervoordijk.nl
www.bakkervoordijk.nl

Wijnkje
Dé Witgoed Specialist

Specialist in wassen, drogen, koelen, vriezen, koken, stofzuigen en klein huishoudelijke apparaten.

www.wijnjewisgoed.nl [f wijnjewisgoed](https://www.facebook.com/wijnjewisgoed)

Witgoed specialist Wijnkje | Oost-voorstraat 38-39 3262 JE Oud-Beijerland | Smidsweg 4 3295 BV 's-Gravendeel | 0186-612802

Verkoop van de bank van Koopman

Pieter Jan in 't Veld

Eerder hebben Alie van den Berg en ik onderzoek gedaan wat er met het Joods bezit in Oud-Beijerland is gebeurd. In deze publicatie hebben we ook een artikel gewijd aan de bank van Koopman en de wijze waarop Hartog Koopman de bank en zijn woonhuis veilig heeft gesteld.

In het Nationaal Archief zijn dossiers over het Nederlands Beheersinstituut (NBI), zo ook over Abraham en Hartog Koopman zijn er dossiers. Deze dossiers geven ons meer achtergrond over de verkoop van de bank tijdens de oorlog. Op 20 juni 1950 stelt mr. A. Boon te Dordrecht als bewindvoerder van zowel Abraham als Hartog Koopman en hun bank een eindverslag op, voor het NBI. De heer A. Boon kende de heren Koopman al lang, mr. Boon was agent van de Nederlandse Bank in Dordrecht waaronder het correspondentenschap van de bank van Hartog Koopman viel.

Abraham Koopman is stichter van de bank die sinds 1887 is gevestigd onder de naam "A. Koopman". In Oud-Beijerland al snel de "bank van Koopman genoemd". Sinds 15 mei 1901 is Abraham Koopman correspondent tweede klasse van de Nederlandsche Bank te Dordrecht. Op 1 januari 1909 wordt Abraham Koopman bevorderd tot correspondent eerste klasse. De bank is gevestigd aan de Molendijk. Later kwam zijn neef Hartog Koopman in het bedrijf, deze koopt in 1919 een deel van een boomgaard aan de Beneden Molendijk van Antoinette Clara van Weel en bouwt er een woonhuis en kantoor waarin de bank dan wordt gevestigd. Hartog Koopman volgt zijn oom Abraham op 1 december 1938 op als correspondent van de Nederlandsche Bank. Bij het begin van de oorlog was Hartog Koopman de enige beherende vennoot, Abraham Koopman, die

DE NEDERLANDSCHE BANK N.V.
gev. te Amsterdam,
maakt bekend, dat zij, op zijn verzoek,
per 1 Augustus 1942 eervol ontslag heeft
verleend aan den Heer H. KOOPMAN
als correspondent harer instelling te
Oud-Beijerland en dat zij als zijn opvolger
heeft aangewezen den Heer W. J.
SMIT, aldaar. Het kantoor blijft ge-
vestigd Beneden Molendijk 27. 2936

*Beneden Molendijk 29
ca. 1995*

reeds in 's-Gravenhage woont, is commanditaire vennoot. In het voorjaar van 1941 kregen Abraham en Hartog Koopman steeds meer het vermoeden dat het vermogen van Joden geconfisqueerd zou kunnen worden door de bezetter. Hartog Koopman besprak hun zorg met mr. A. Boon als agent van de Nederlandsche Bank. De heren Koopman hadden het plan de bank over te doen aan een vertrouwenspersoon, met het doel (geheim beding) dat een lid van de familie na de oorlog de bank weer terug kon krijgen. Het plan was om de bank in termijnen te verkopen en daarmee zoveel mogelijk vermogen buiten de Duitse bezetter te houden. In mei 1941 bleek Willem Johannes Smit, directeur van de Oud-Beijerlandse Hoogdruk Watermaatschappij, als vertrouwenspersoon de bank wel te wille overnemen. De hulp werd ingeroepen van Dordtse advocaat

B A Z Z
Jeans & Casual

Oost-Voorstraat 27-28, Oud-Beijerland
www.bazzcasual.nl

kooiman
AUTOBEDRIJF

0186-617078
uitvaartverzorgingmoree.nl
Prins Hendrikstraat 20-22
3262 ST Oud-Beijerland

Moree
uitvaartverzorging

Ondergeteekenden maken bekend, dat A. en H. KOOPMAN uitgetreden zijn als firmanten der firma A. KOOPMAN, bankiers te Oud-Beijerland en dat als zoodanig toegetreden is W. J. SMIT te Oud-Beijerland, die als eenig firmant het bedrijf zal voortzetten.

A. KOOPMAN.
H. KOOPMAN.
W. J. SMIT.

3935

mr. J.A.W. Burger (de latere landelijke PvdA politicus) om de geheime overeenkomst gestalte te geven. Hiervan zal weinig aan het papier te zijn toevertrouwd.

Het officiële contract van de overneming hield in dat Smit het bedrijf met alle activa en de goodwill en het huis aan de West- Voorstraat 11 zou overnemen. En alle schulden van het bedrijf voor zijn rekening te nemen. De koopsom was f 50.000,-- te voldoen in tien jaarlijkse termijnen. Dit laatste bleek voor de Duitse bezetter een struikelblok te zijn. Door mr. Boon, die ook in het "complot" zat, werd bij de Duitse bezetter het argument gebruikt dat dit in het belang zou zijn van de Nederlandsche Bank.

Na de concessie dat de termijnen werden teruggebracht van tien naar zeven jaar. te betalen aan Lippermann, Rosenthal & Co te Amsterdam. Maar de betaling van de termijnen door Smit werden getraineed, na veel aandringen en bedreigingen van de kant van Lippermann, Rosenthal & Co werden er slechts twee termijnen betaald. In het geheimgehouden geding met Smit was ook opgenomen dat alleen Hartog zelf of Helena Koopman-Hamme of één van de kinderen recht hadden op de bank. Onder geen beding zouden andere erfgenamen recht hebben kunnen doen gelden. Inmiddels was duidelijk geworden dat niemand van het gezin de oorlog heeft overleefd.

Willem Johannes Smit, formeel nog steeds eigenaar van de bank heeft van de Nederlandsche Bank aanwijzingen gekregen, dat "zijn" bedrijf niet meer aan de tegenwoordig gestelde eisen van liquiditeit kan voldoen. Smit werd voor de keus gesteld de bank te liquideren of de bank over te doen aan een grotere bankinstelling. Smit koos om de bank op 1 februari 1948 over te doen aan de Nederlandsche Handel Maatschappij.

Bron: Nationaal archief 2.09.16.08, inv. nr. 107492/107525

**...ook u kunt
geld verdienen
voor uw club,
vereniging
of ...!**

**Bent u lid van deze club of vereniging?
Dan kunt u de clubkas flink spekken!**

Koopt of verkoopt u een huis via makelaardij De Jong of laat u uw huis door ons taxeren, dan keren wij een bonus uit op de rekening van uw club, vereniging of ... van uw keuze. Deze bonus kan wel oplopen tot € 225,- per klant!

Kom voor meer informatie vrijblijvend langs bij één van onze vestigingen of kijk eens op onze website: www.makelaardijdejong.nl

Makelaardij De Jong
West-Voortstraat 29
3262 JP Oud-Beijerland
Telefoon 0186-617555

Makelaardij De Jong
Pieter Repelaerstraat 61B
3297 BL Puttershoek
Telefoon 078-6736255

De actieve Makelaar

www.makelaardijdejong.nl

funda
powered by nvm

Particulier & Zakelijk | Verkoop | Aankoop | Taxaties | Hypotheken

Oud Beijerland honderd jaar geleden

Rob van Brakel

In de zomer van 1924 blijven een aantal zaken uit de eerste vier maanden doorwoekeren. Zo duikt de ziekte mond-en-klauwzeer steeds weer op in Oud Beijerland en omgeving, maar weten ook de mensen die beroep hadden aangetekend tegen de toekenning van gemeentegelden aan de Christelijke school op de Zinkweg niet van ophouden. Op 2 mei wordt bekend dat Gedeputeerde Staten het beroep van enkele inwoners, die betogen dat het vereiste aantal van 40 potentiële leerlingen niet wordt gehaald, afgewezen hebben: leerlingen die nog niet leerplichtig zijn tellen gewoon mee, net zoals leerlingen die voor langere tijd ziek zijn. De appellanten weigeren hun nederlaag te erkennen, want tegen het besluit van Gedeputeerde Staten wordt direct hoger beroep aangetekend.

Ook de gasfabriek is weer in het nieuws, want op 2 mei doet de firma De Liefde de gemeente het aanbod om voor 75.000 gulden de gasfabriek over te nemen. De gemeente lijdt dan een verlies van 20.000 gulden, maar na twee jaar kan de gasprijs omlaag van 14 cent per kuub naar 12 cent. De firma wil zich ten aanzien van de overname van het personeel volle vrijheid voorbehouden. De verslaggever vindt het aanbod het overwegen waard, want als de gemeente de concessie voor gas aan De Liefde gunt, kan ze vervolgens de concessie voor elektriciteit aan Dordrecht gunnen.

De moderne tijd laat zich steeds meer gelden: op 9 mei wordt een vergunning afgegeven voor een benzine-installatie met ondergronds reservoir en bovengrondse aftapinrichting (tegenwoordig noemen we dat een benzinstation) op Oostdijk 22. Op 16 mei wordt bekend dat het polderbestuur van Oud Beijerland een wals aanschafft, omdat 'nu veel wegen met keislag' worden aangelegd en de malerij van W. Quaak op de Ooststraat krijgt vergunning voor een ruwoliemotor.

Daarnaast roeren ook andere zakenlieden zich: J. Both, broodbakker op de Oost-Voorstraat, mag zijn bakkerij uitbreiden en vervolgens vraagt hij ook een vergunning aan voor een heteluchtoven; E. van Steensel richt een meubelfabriek op aan de Beneden Molendijk en P. Welman een vruchtenpulp- en jamfabriek aan de Koninginneweg.

Bij zulke bedrijvigheid zijn ongelukken onvermijdelijk: op 27 juni valt metselaar Grootenboer van een stelling aan het Gedempte Spui, waarbij dokter Van 't Hoog eerste hulp verleent. In lijn daarmee vergadert de Algemene Nederlandse Bouwarbeidersbond op 19 juli over het onderwerp: Hebben arbeiders ook rechten? Voorts kantelt op 26 juli in de jamfabriek een ketel met bessen, waarbij enkele werknemers de kokende inhoud over hun benen krijgen. Hier is iemand voor enkele weken uitgeschakeld. Ook op de

*Foto ter illustratie
ANWB-bord vanaf 1913
het meisje is Gerda de Reus*

Ambachtsschool gaat het mis: op 6 juni wordt gemeld dat daar iemand bij het recht leggen van een stuk ijzer door een medeleerling op zijn vingers is geslagen, wat hem twee vingerkootjes kost. Daarom is het wrang dat in diezelfde maand dames van het Ondersteuningsfonds voor behoeftige zieken ingezetenen moeten bezoeken om hen te bewegen tot het doen van een gift, omdat de inkomsten elk jaar teruglopen. Het fonds doet

goed werk: in 1923 werd 7479 liter melk, 1552 eieren, 65 pond vlees, 98 bananen en 1,5 pond hazelnoten verstrekt.

Het verkeer neemt toe en dientengevolge het aantal ongelukken. Op 16 mei slaan op het Marktplein de paarden voor de wagen van C. Monster op hol; bij de Bijl rijdt de wagen tegen een boom en een van de paarden belandt in het water bij de HBS-laan. Valt de schade hier mee, anders is dat op 17 mei, als bij Krooswijk het paard van Luijendijk op hol slaat en de voerman, die in de leidsels verstrikt raakt, een eind mee sleurt. Melkboer Swank voorkomt erger door het paard tot staan te brengen, maar dan is Luijendijk al ernstig gewond. Op 27 mei komt het zontje (5) van P. Korporaal onder de auto van de heer Groenewoud, maar de verwondingen vallen mee. Op 6 juni bericht de krant, dat een meisje van tweeënehalf, dat de Beneden Molendijk overstak, een motorrijder verraste, die slipte en om sloeg, waarbij het kind onder het voorwiel kwam en hoofd- en beenletsel opliep.

Op 15 juli wordt gemeld, dat een wielrijder door het Kantongerecht

beboet is wegens het negeren van een bevel tot stoppen, net zoals een motorrijder die door zijn snelheid het overige verkeer in gevaar bracht. Op 18 augustus wordt gesurveilleerd op rijwielbelasting en iedereen zonder belastingplaatje wordt gewaarschuwd (de verslaggever vindt het overigens een verkeerde manier van belasting heffen; sommige krap bij kas zittende burgers ook, want op 26 augustus doet iemand aangifte van de diefstal van zo'n plaatje).

Op 15 augustus rijdt een bus met een defecte stuurinrichting tegen de trap van het Raadhuis. Na reparatie (?) volgt een proefrit, waarbij de bus een ijzeren hek vernielt en daardoor net niet in de Vliet tuimelt. Een andere autobus botst op 18 augustus bij de gasfabriek tegen een kar, waarbij een jongetje gewond raakt en de kar ernstige schade oploopt. De gemeente speelt in op de toename van het busverkeer door op 29 augustus te verordenen dat 'motoromnibussen' voortaan jaarlijks 20 gulden stageld verschuldigd zijn.

Natuurlijk wordt de geestelijke opvoeding niet vergeten: ds. Berkhof herdenkt op 8 mei het 12½-jarig bestaan van de Chr. Ger. Jongelingsvereniging 'Gideon' met het onderwerp "De vrouw en het Beest". Diezelfde avond spreekt ds. Den Hertog uit Rotterdam in het Gebouw van Chr. Volksbelangen over het doel van de Gereformeerde Staatspartij: Nederland heeft zijn eer verwisseld voor dingen van geen nut, wat blijkt uit 'de scholenchaos, het god loochenen bij de wet en het feit dat AR en CH samen met Rome in één regering' zijn gaan zitten. De spreker wenst dat het Regiment van God weer de cultuurbodem wordt waarop het nationale leven zal opbloeien.

De Rooms-katholieken in Oud-Beijerland vieren op 1 augustus dat er nu al 100 jaar weer missen gelezen mogen worden in het dorp (daarvoor gebeurde dat in Rhoon). Daartoe is versiering en een erepoort aangebracht bij de kerk aan het Zandpad. Van 4 tot 12 augustus is er een Feest-Missie.

Interieur RK-kerk
foto ca. 1890

Ds. G.A. Pott tenslotte neemt in verband met zijn vertrek naar Bodegraven op 24 juli afscheid van de Dorpskerk, terwijl op 8 augustus ds. Koolhaas laat weten dat hij van Oldebroek naar Oud-Beijerland komt om de vacature van ds. Vlasblom te vervullen.

Cultureel nieuws is er ook: op 17 juni wordt gemeld dat de roman "Barbara Rens" van mej. Anna Hers is verschenen. Anna Hers is directrice van de Openbare Leeszaal en Bibliotheek. Op 6 augustus is er een turn- en muziekavond van De Turnkring en de Harmonie op het HBS-terrein, die een groot succes is. Een nieuwigheid is, dat de gebeurtenissen na zonsondergang verlicht worden door de koplampen van twee auto's. Een deel van de opbrengst is voor de – sinds de feesten van vorig jaar – armlastige Oranjevereniging. Op 30 augustus geeft de Harmonie een concert ter gelegenheid van de verjaardag van H.M. de Koningin.

Minder blij is men met straatmusici, die zich veelvuldig voor winkeldeuren en particuliere huizen opstellen en die men dan maar geld geeft zodat ze ergens anders gaan musiceren. Men vraagt zich af of het niet mogelijk is een vergunningstelsel op te zetten, zoals in andere gemeenten.

Op 2 juli is meester Vermaas 25 jaar aan de Bijschool verbonden. Zijn vrouw en hij worden per auto afgehaald en hij krijgt toespraken en een gouden horloge met inscriptie van het bestuur, terwijl personeel en leerlingen een boekenkast geven. Het geheel wordt besloten met een rijtoer door en buiten de gemeente.

Voor het HBS-examen van 10 tot en met 14 juli zijn vijf mannen tot externe deskundigen aangewezen: twee predikanten, een oud-ambtenaar, een oud-HBS-directeur en een lector aan de Landbouwhogeschool te Wageningen. De examenkandidaten doen het goed, want alle vijftien – waaronder één meisje - slagen ze. De gemeente weigert overigens de verplichte verschuldigde bijdrage voor de HBS te voldoen, waarop Gedeputeerde Staten eigenhandig de gemeentebegroting wijzigt.

Op sportgebied is het merkwaardigste nieuws, dat voetbalclub Hercules uit Klaaswaal, winnaar van de Hoeksche Waardse bekercompetitie, 22 augustus te horen krijgt dat de beker weer moet worden ingeleverd. VVS uit 's Gravendeel is na verlies bij de Rotterdamse voetbalbond gaan klagen dat de terreinen van Hercules en Be Quick (Strijen) niet door de RVB gekeurd zijn. VVS kreeg gelijk, maar de andere clubs weigerden de wedstrijden over te spelen, vandaar dat de competitie ontbonden werd. Ook toen was voetbal niet louter ontspanning!

(wordt vervolgd)

Hubo
de Groot
Oud-Beijerland

Bij ons vind je een groot assortiment aan doe-het-zelf artikelen. We zijn daarin zo breed mogelijk en doen ons best om iedere doe-het-zelf klus tot een succes te maken. Kom je onverhoopt niet uit een klus? Vraag ons dan gerust om advies. Met de kennis die wij aan boord hebben kunnen we je ongetwijfeld vakkundig helpen. Mocht je er echt niet uit komen, dan hebben we altijd nog een kundige montage service achter de hand.

Openingstijden
Ma 08:00 - 18:00
Di 08:00 - 18:00
Wo 08:00 - 18:00
Do 08:00 - 18:00
Vr 08:00 - 18:00
Za 08:00 - 17:00
Zo Gesloten

Rembrandtstraat 7, 3262 HN Oud-Beijerland | (0186) 61 21 21 | oud-beijerland

Beetsstraat 3, 3261 PL Oud-Beijerland
Telefoon 0186-61 51 37
E-mail info@klijnsmit.nl
Internet www.klijnsmit.nl

Bevriende bommen

Leen van Driel

Blij waren ze als ze vliegtuigen van geallieerden bij zwermen over hoorden komen. Vooral 's nachts en richting Duitsland. Een teken dat de oorlog in de lucht al gewonnen was. Onze vrienden kwamen eraan. De geallieerden hadden intussen ook vaste voet aan de grond gekregen en stonden al aan de overkant van het Hollands Diep. Een groot deel van Flakkee en de Hoeksche Waard was door de Duitsers in een laatste verdedigingspoging in onze regio onder water gezet. Dus waar je ook keek: het einde van de Tweede Wereldoorlog kwam in 1944 duidelijk in zicht. Met, begin september, een Dolle Dinsdag als illustratie

En toen ging het mis. Niet vanuit die brede blik bekeken. Die van het grote verhaal. Maar wel gezien van dichtbij. Bijvoorbeeld vanuit de ogen van jonge jongens, kinderen nog, die zagen dat bommen van vrienden ook hier onvoorstelbaar leed veroorzaken.

Tachtig jaar geleden vielen ze bij bosjes, de bevriende bommen. De meeste in het na-jaar van 1944. De bekendste in Nijmegen. Met bijna 800 burgerslachtoffers als gevolg. Ook Amsterdam, Den Haag, Eindhoven, Middelburg, Westkapelle, en nog menig andere stad telden hun doden. Ook Oud-Beijerland past in dit rijtje. Maar staat nergens. Ook hier zijn gewone burgers slachtoffer geworden van de bommen van vrienden. Het waren er elf.

Tachtig jaar na dato herdenken we hen.

Merkx

Het geschiedschrijvende schoolhoofd Siderius schreef het op. Op donderdag 12 oktober 1944 om half negen werd het huis van Johannes Merkx aan de Oostkade geraakt door een voltreffer. Acht burgers en een Duitse militair vonden de dood. Jos Merkx was op dat moment toevallig thuis. Zijn vroege dienst om 08.00 uur als misdienaar was verschoven naar die van een uitvaartmis om 10.30 uur. Hij, zijn vrouw en drie kinderen waren op slag dood. Zo ook twee kinderen uit Flakkee, die door de inundatie aldaar een veilig heenkomen in Oud-Beijerland hadden gezocht. Ook de mevrouw die huishoudelijk werk deed bij de familie kwam om. Het was de weduwe Adriana van Dam van Her(re) wijnen. Zij werd 58 jaar oud. Haar zoon Piet was op dat moment gedwongen werkzaam in Duitsland en haar zoon Jaap was - om daaraan te ontkomen - ondergedoken.

Naast het huis van Merkx stond de meelfabriek van Van Overhagen en daarnaast de ambachtsschool. Iets verder daarachter was de gasfabriek. Overal sneuvelde vele ruiten. Alleen al in de ambachtsschool 320, weet Siderius. Piet van der Linden, 13 jaar

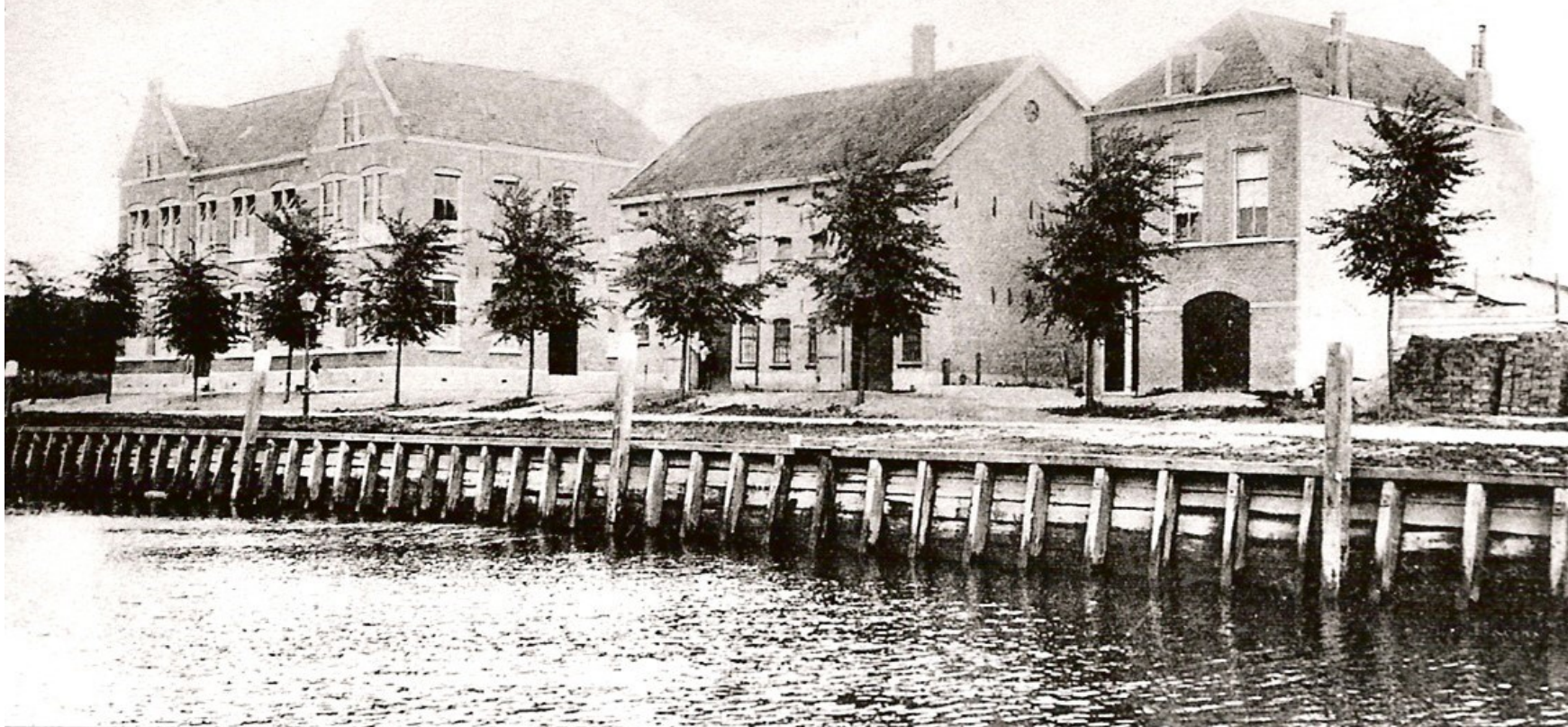
jong en leerling van de ambachtsschool, stond bij de ingang van Van Overhagen naast de school te schuilen voor overvliegende vliegtuigen. De schooltas op zijn hoofd. De vliegtuigen konden ze niet zien, vanwege de kastanjeboomen waaronder ze stonden en het opwaaiende stof. Net toen hij en medeleerlingen de oversteek naar de ingang van de school waagden, viel een bom op lokaal 4 van de school. Toen Piet de school inliep vielen de glasscherven op zijn hoofd. Hij zag hoe het huis van Merckx helemaal in puin lag. Een piano hing in een kastanjeboom. En toen hij naar huis liep, zag hij een Duitse militair op de kade voor Koen Visser, waar hij ingekwartierd was, op een brancard liggen. Om elf uur kwamen vliegtuigen nog een keer terug en vielen er bommen in het Spui.

Later hoorde Piet, toen het puin geruimd was, dat in de kelder van huize Merckx de konijnen het bombardement overleefd hadden.

De Oostdijk

Nog geen maand later, op maandagmiddag 6 november viel er weer een bom. Nu bij een huis aan de Oostdijk. Niet zo ver van de Oostkade. En ook nu waren er doden te betreuren: drie. Burgerdoden. De bewoner, wederom een evacuée uit Flakkee, en fiet-

Oostkade Ambachtsschool Oud Beierland

ser op weg naar zijn huis aan dezelfde Oostdijk. En ook nu liepen gebouwen in de buurt flinke schade op.

Ook nu was Piet van der Linden ooggetuige. Hij was vrij van school en stond met zijn jongere vriend Leen van Hamburg te vissen aan het Achterspui, ter hoogte van het pand Oostdijk 117. Daar stond de 49-jarige mevrouw Tannetje van Sprang-van der Mast, geleund over de onderdeur van haar tijdelijk onderkomen, naar de twee jongens

te kijken. De jongens stonden op enige afstand van elkaar, zoals vissers dat gewoon zijn te doen. Zij was geen Beijerlandse, maar een van de evacuées uit Flakkee. Een vredig tafereel.

Dit werd wreed verstoord door het geluid van vliegtuigmotoren en boordmitrailleurs. Vanuit het zuiden kwamen ze aan: de bevriende piloten. Ze lieten hun last vallen: twee bommen op het wegdek van de hoek Koninginnenweg en Beneden Oostdijk, een precies tussen Piet en zijn vriend in en een op de Oostdijk. De bom tussen de twee jongens als laatste. Met een krater van zo'n 5 à 6 meter tot gevolg. Toen Piet en Leen van de schrik bekomen waren renden ze met trillend en onder de modder snel naar huis via

de Scheepsmakershaven en de Oostdijk. Links op de dijk zagen ze wat de bom op de Oostdijk had aangericht. De timmerwerkplaats van Van Eekelenburg was totaal vernield en het aangrenzende huis – Oostdijk 92 – waar toen Pieter Hoogvliet en Sijmpje Booman woonden was zwaar beschadigd. De werkplaats was naar verluidt door de Duitsers gevorderd en kreeg de bestemming van schoenmakerij voor het Duitse leger. Op het moment dat de bom viel was Pieter Hoogvliet er. Ook nu sloeg het noodlot toe. Pieter was tuinder en had een tuin aan de Ossenbil. Normaliter zou hij op die tijd daar aan het werk geweest zijn. Maar omdat het in die dagen nogal onrustig was in de lucht had zijn vrouw tegen hem gezegd dat hij maar beter thuis kon blijven. Zonder regelmaat vlogen vliegtuigen ook overdag over en zonder aanwijsbaar doel lieten ze bommen vallen. Het zou niet de eerste keer zijn. En inderdaad, die middag vielen ook in tuinderijen in de Croonenburg bommen

Piet van der Linden hoorde later wat er allemaal gebeurd was. De mevrouw uit Flakkee, die stond te kijken naar het vissen was door bomscherven getroffen en stierf aan haar verwondingen. Pieter Hoogvliet, 61 jaar oud, was in één klap gedood.

Maar daarmee was nog niet alles verteld.

Een andere tuinder, Johan Waardenburg, die ook op de Oostdijk woonde (toen op nummer 74, nu 64) was die middag aan het werk in de tuinderijen van dokter Van Dongen aan de Meestooft, gelegen tussen de Oostdijk en het Spui. Niet ver van de plek waar de twee jongens aan het vissen waren. De dokter had van boeren tarwe gekregen. Johan, die voorman was geworden, fietste naar de molenaar van de graanmolen de 'Vrede' onderaan de Oostdijk. De vraag was wanneer het tarwe (clandestien) gemalen kon worden. Toen de afspraak gemaakt was, fietste hij terug naar huis. Via de achterdeur aan de Ooststraat kon hij zo naar binnen. Toen hij het huis van Pieter Hoogvliet net gepasseerd was en bijna thuis was, vielen de bommen. Hij stapte van zijn fiets af en zocht enige bescherming in een goot aan het slop van Leen van Zanten. Daar zag hij hoe bloed in de goot stroomde. Hij stapte op zijn

fiets en reed een honderd meter verder naar het huis van dokter Kroesen, schuin tegenover zijn eigen huis. Daar kreeg hij eerste hulp, stak de Ooststraat over en ging thuis in bed liggen. Omdat hij veel bloed verloor werd hij naar het Zeemansziekenhuis (Havenziekenhuis) in Rotterdam gebracht. Daar overleed hij op 19 november. Zijn vrouw bleef met vijf kinderen achter. Rien, een van hen, was toen 9 jaar oud. Hij verkeerde in de veronderstelling dat zijn vader in het ziekenhuis beter zou worden. Immers, je gaat naar zo'n huis om beter te worden, zo was hem verteld. Rien was te jong om mee te mogen met de begrafenis van zijn vader.

En ook nu komt een Duitse militair om bij de bombardementen. Siderius meldt dit niet, maar Adri van der Linden, de schriftenvolgeschrijvende bankmedewerker, wel. Hij weet zelfs dat twee Duitse militairen, die tegelijk met Pieter Hoogvliet in de werkplaats waren, de dood vonden. Piet van der Linden denkt te weten dat een Duitse militair aan zijn verwondingen van een van de bommen is overleden. Deze militair was werkzaam in een veldkeuken van het Duitse leger. Deze was gevestigd in de emballageloods van de veiling aan de Ooststraat achter de woningen met de nummers 58-62.

Wat was het doel van deze bombardementen?

Net als op zoveel plaatsen was er bij de beschreven bombardementen sprake van ver-

gissing, onervarenheid, onge oefendheid of wat dies meer zij. Maar ze komen ook weer niet zomaar uit de lucht vallen. Elke bom die binnen 500 meter van het doel viel, werd als treffer genoteerd.

Het stukje Oud-Beijerland waar de bommen en de slachtoffers vielen is een paar honderd meter in het vierkant groot. Dus vermoedelijk worden deze bommen ook nog als treffer geteld.

Naar de motieven en doelen is het gissen. Siderius denkt bij het laatste bombardement aan hooggeplaatste militairen (generaals) die in die tijd net aanwezig waren in het dorp en hun hoofdkwartier hadden aan de Koninginneweg. Mogelijk had het verzet hun verblijfplaatsen doorgegeven aan Engeland. Piet van der Linden denkt meer aan twee graan-elevators en een zestal modderbakken (onderlossers), die door de Duitsers als pon-

tonschepen werden gebruikt. Deze lagen in die dagen in het Spui, ter hoogte van het zogenaamde Roggeplaatje. Wie het weet, mag het zeggen.

Het gat in de dijk wordt verleden tijd

Tachtig jaar later is van het eerste bombardement aan de Oostkade niets meer terug te vinden. Alles wat daar toen aan gebouwen stond is afgebroken en vervangen. Dat geldt niet voor het huis van Pieter Hoogvliet en de aangrenzende timmerwerkplaats. Toen het puin daarvan was geruimd heeft naar verluidt de gemeente de grond gekocht. En er is niet meer op gebouwd. Er is al die jaren een gat in de bebouwing van de Oostdijk gebleven tussen de huidige nummers 92 en 98. Maar dat gaat veranderen. Op 19 juni 2024 meldde *Het Kompas* dat er een ontwerp omgevingsvergunning ligt van de gemeente Hoeksche Waard voor het realiseren van 3 appartementen op het perceel Oostdijk 94-96. Als dat gerealiseerd gaat worden is de laatste fysieke herinnering aan de twee bombardementen met dodelijke burgerslachtoffers verleden tijd. Dan resten de verhalen.

Leen van Driel (75) dankt Pieter Cornelis (Piet) van der Linden CPzn (93) en Marinus (Rien) Waardenburg (88) voor hun informatie die ze hem op 4 juli 2024 verschaften. Dit alles ter herinnering. Rob Trip maakte op 28-04-2024 voor NOS Radio 1 een Podcast over Bevriende Bommen.

mako
cleaning service

Schoonmaak-onderhoud
Glazenwasserij
Gevelreiniging
Graffitiverwijdering

L.J. Costerstraat 4 • Oud-Beijerland
Telefoon 0186 - 619 500

www.makocleaning.nl

Bert Roos
ARCHITECTUUR

Een all-round architectenbureau, inzetbaar voor bouw en verbouw, renovatie en restauratie in alle segmenten van de woning- en utiliteitsbouw.

West-Voorstraat 25 B 3262 JP Oud-Beijerland T: 0186 614 157
M: 06 538 382 17 E: b.roos@bertroos.nl www.bertroos.nl

Voor een onafhankelijk

Hypotheekadvies

Neem contact op met John van Helden 0186-634214
j.vanhelden@schepassurantien.nl www.schep-assurantien.nl

Brandweer helpt waterleiding

Bas de Koning

Weerstatistieken Rotterdam - 1963

◀ vr 18 jan. 1963: Twaalfde Elfstedentocht ▶

Temperatuur

Maximum -6,6 °C (norm.: 6,2 °C) 18-19u

Minimum -16,3 °C (norm.: 1,2 °C) 6-7u

Gemiddeld -11,1 °C (norm.: 3,9 °C)

Minimum op 10 cm hoogte *Onbekend*

Wind

Overheersende richting oostnoordoost (63°)

Gemiddelde snelheid 5,1 m/s (18,4 km/u)

Hoogste uurgemiddelde snelheid 11,3 m/s (40,7 km/u) 20-21u

Hoogste stoot 0,0 m/s (0,0 km/u)

In de winter van 1962-'63 viel er tijdens de kerstdagen een behoorlijk pak sneeuw. Hierna zette de vorst in met behoorlijk lage temperaturen. Het vroom zo hard dat het Spui was dichtgevroren. Tijdens deze periode sneeuwde het zo nu en dan ook nog eens flink. In het weekend

van 19 - 20 januari 1963, (waar in Friesland onder barre weersomstandigheden de twaalfde Elfstedentocht werd gereden) werd er door de Drinkwaterleiding in ons dorp een beroep op de Brandweer gedaan om de filters, gelegen op het terrein van het waterleidingsbedrijf, vol te pompen. De oorzaak hiervan was dat door de lage waterstand in het Spui, veroorzaakt door de straffe oostenwind, de inlaatbuizen van de waterleiding boven water kwamen te liggen en deze tijdens opkomend water waren dicht gevoren.

De directie van het waterleidingbedrijf had inmiddels, door middel van de dorpsomroeper Goof Letterman, de bevolking laten weten wat er aan de hand was en verzocht om zeer spaarzaam water te gebruiken tot de filters weer waren gevuld.

Voor de brandweermannen was het vanwege de kou (ca. -17 °C en een straffe oostenwind) geen pretje om aan de kop van de haven te vertoeven. Gelukkig wist men te regelen dat men kon schuilen in de schuur van Nobel, aan het einde van de Bootstraat, waar zelfs een zgn. vatkachel in stond. Ook bracht mev. Nobel zo nu en dan een ketel thee welke gretig aftrek vond. In de loop van de dag werden bij enkele brandweerlieden bevroeringsverschijnselen aan neus en oren geconstateerd.

Bij het opruimen van de slangen kon men de vastgevroren koppelingen niet los krijgen. Een ketel kokend water bracht ook geen oplossing. Tenslotte werden

Kop van de haven 1962

met een brander van de loodgieter de koppelingen verhit en razendsnel losgemaakt.

De slangen oprollen ging niet meer; het waren twintig meter lange staven ijs geworden met een omhulsel van brandslang. Het afvoeren hiervan was het volgende probleem. Men loste dit echter op door bij de fa. Van der Wetering een handkar te lenen en hierop een handladder in uitgeschoven toestand vast

te binden en daarop de slangen te leggen. Vervolgens werden deze slangen afgevoerd naar de werkplaats van autospuitery Hoogvliet aan de Graaf van Egmondstraat om ze daar in de spuitafdeling te laten ontdooien. Ze hebben daar enkele weken gelegen totdat alle ijs er uit was en ze droog waren zodat men ze op kon rollen. Tijdens het transport van de slangen op de handkar gleden we, vanwege de sneeuw, bij de overgang over de Oostdijk naar de Ooststraat tot twee maal toe bijna in de Vliet. Weliswaar was deze ook dichtgevroren maar men had toch lelijk terecht kunnen komen.

Het personeel van de brandweer welke bij deze inzet betrokken waren, voor zover ik mij kan herinneren, buiten de commandant de heer P. Doolaard en zijn plaatsvervanger de heer W. Quak, waren Aart

Baars, Arie Batenburg, Jan Bison, Arie Baars Wzn, Arie van Dienst, Arie Essenboom, Bas Letterman, Hermaan Bokhoven, Henk van Egmond, Adrie Letterman Bzn, Dick van der Linden en Adrie in't Veld Dzn.

Oorspronkelijk geschreven door Dick van der Linden. Beijerlandsche Berichten maart 2004. Tekst ingekort met toestemming D.H. van der Linden

SINKE BETONONDERHOUD SPECIALIST IN BETONREPARATIES

Sinke Betononderhoud is gespecialiseerd in betonreparaties, zowel esthetisch als constructief.

Veelzijdig zijn wij betrokken bij betononderhoudsprojecten in Nederland en België. Daardoor is er ruime kennis en ervaring in huis voor het repareren en herstellen van betonconstructies.

Bij alle mogelijk denkbare betonconstructies kunnen wij de betrouwbaarheid en functie in ere herstellen.

Wij hebben diverse reparatiemethodes tot onze beschikking: handmatige betonreparaties, betonspuiten, verpompen van mortels, injecteren van scheuren met epoxy hars of pur.

Welke techniek wordt toegepast is afhankelijk van de gestelde eisen, het type schade en de constructie.

Geïnteresseerd in één van onze diensten?

Neem vrijblijvend contact met ons op. Wij staan garant voor maatwerk, hoogstaande kwaliteit en gedegen advies.

DONKERVOORTLAAN 12 | 3261 NE OUD-BEIJERLAND | T 085 - 0498858 | WWW.BETONHERSTELLEN.NL | INFO@BETONHERSTELLEN.NL

DUIFHUIZEN Tassen & koffers

Een Afrikaanse puzzel

Jan Paul van der Spek

— In een ons uit Transvaal toegezonden nummer van *The Star* lezen wij: „De familie Botha. Beknopte geschiedenis. De voorouders en de loopbaan van onze Eersten Minister. (Door dr. R. v. E. in „de Volksstem“).

De eerste Botha, die in ons deel van de wereld (Zuid-Afrika) kon worden opgespoord, was Jan Botha, zoon van Cornelis, die in familiedocumenten genoemd wordt, welke 25 jaar na de stichting van Kaapstad geschreven werden. Van hem wordt gemeld, dat hij uit **Oud-Beijerland** is gekomen, een gemeente in de provincie Zuid-Holland en ten zuiden van Rotterdam gelegen. Spoedig worden leden der Botha-familie als burgers van Stellenbosch, Drakenstein en Graaff Reinet vermeld. De meesten echter waren burgers van Swellendam gedurende de 18de eeuw en bewoonden dus de tegenwoordige districten rondom Mossel-Baai en Port-Elizabeth. In het dagrapport dat Beutler in 1752 in dat deel van het land maakte, wordt melding gemaakt van Jacobus Botha, die de toeristen een moeilijken weg wees. En toen gouverneur Joachim van Plattenberg in 1778 het land tot aan de Grootte Rivier (Oranje-rivier) doordrong en vandaar zuidwaarts de zee bereikte, bracht hij een nacht op de boerderij Pisang (banaanen) Rivier door, gelegen in het Knijnsna district, behoorende tot Cornelis Botha, den zoon van Jacob; een weinige dagen later werd de gouverneur niet ver van de woning van den magistraat te Swellendam welkom geheeten door den ex-Heemraad (lid van het landelijk hof) Jacobus Botha Senior en eenige andere kolonisten met hun gezinnen. Vooral moeten we vermelden, dat de vader van president Kruger, Casper Jan Hendrik Kruger, gehuwd was met Elise Francina Steijn, een naaste bloedverwant van een van president Steijn's voorvaders, terwijl een dochter van een broeder van Elizabeth Steijn, die huwde met Philip Rudolph Botha, een naaste bloedverwant was van een der voorvaders van generaal Botha. Dus er bestond in de 2de helft der achttiende eeuw een nauwe verwantschap tusschen drie families, die sedert dien tijd beroemd geworden waren ver buiten de boorden van Zuid-Afrika.

Wij herinneren eraan, dat de Hollandsche Oost-indische Compagnie in 1652 de eerste versterkte faktorij stichtte aan de Tafelbaai en dat zich daaruit Kaapstad ontwikkelde. In 1795 maakten de Engelschen zich van het Hollandsche gebied meester, doch moesten het bij den vrede van Amiens in 1802 weer aan Holland teruggeven. In 1815 echter kende het Weener Congres het Kaapland aan Engeland toe. De Hollandsche „Boeren“ raakten er in het nauw: hunne welvaart werd bedreigd door de opheffing der slavernij en daarom begonnen ze in 1837 te „trekken“ naar Natal; later stichtten ze al trekkende den Oranje-Vrijstaat en Transvaal. Op het oogenblik is Louis Botha *minister-president* in de Vereenigde koloniën van Zuid-Afrika.

Zijn er nog Botha's in deze streken? Zoo ja, dan zullen ze wel doen, als ze zich een goed gedocumenteerd stamboom maken. Men kan nooit weten! En het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Botha's — misschien heetten ze oorspronkelijk Bot of Both — moeten gemakkelijk in de rij te stellen zijn, want hun naam is niet zoo algemeen als vele andere. De „burgerlijke stand“ was er nog niet in 1652, maar de kerken hebben sedert den Munsterschen vrede (1648) registers gehouden van doop en huwelijk, zoodat nasporingen niet moeielijk zijn, althans daar niet, waar de kerkelijke archieven niet in het ongereede zijn geraakt. Toen de „burgerlijke stand“ ingevoerd werd, eischte de Regeering de oude registers op; ze zijn nu ten kantore van den Burgerlijken Stand in te zien. Ze zijn de bestudeering overwaard, vooral op ons eiland, waar de families door het gebrek aan verkeersmiddelen zoo dicht bijeen bleven en zich zoo druk vermaagschaptten.

Bij het doorbladeren van oude kranten vond Pieter Jan in 't Veld een bijzonder knipsel uit 17 september 1910. Daarin wordt een zekere Jan Cornelisz Bot (ha) genoemd, die van Oud-Beijerland afkomstig zou zijn en wel 25 jaar na de stichting van Kaapstad in Zuid-Afrika. In 1652 werd door de Nederlanders een handelspost gesticht op de zuidelijke punt van Afrika, later ontwikkelde deze handelspost of faktorij zich tot Kaapstad. De familiedocumenten waaruit de afkomst van de eerste Botha blijkt, dateren van 1677. Deze eerste Bot(ha) moet dus rond 1650 in Oud-Beijerland geboren zijn. Van die periode zijn de doopboeken (bijna) compleet bewaard gebleven maar helaas, geen Bot(ha) te vinden. Pas in 1779 is er een vermelding van ene Jan Both en in 1806 trouwde de, uit Sliedrecht afkomstige, Gerrit Both met de Oud-Beijerlandse Anna Brussaard.

Nader onderzoek bleek nodig.

Zuid-Afrikaanse bronnen geven 6 augustus 1645 aan als doopdatum voor Jan Cornelisz Botha. Op die datum is er in de Oud-Beijerlandse Dorpskerk inderdaad een Jan gedoopt, en wel een Jan als zoon van Cornelis Teunisz en Trijntje Jans. De naam Bot(ha) ontbreekt bij deze doopaantekening. Als het klopt is een stamvader van het beroemde Zuid-Afrikaanse geslacht Botha dus inderdaad uit Oud-Beijerland afkomstig!

Er is meer bekend over de ouders van Jan Cornelisz. Zijn vader is afkomstig uit Simonshaven en was eerder getrouwd met Neeltje Willems. Na het overlijden van Neeltje hertrouwde hij op 3 augustus 1642 met Trijntje Jans, de moeder van Jan Cornelisz (Botha). Dan is de vraag hoe Jan Cornelisz aan zijn achternaam komt, nog niet beantwoord. Ook daar geven

Angrits.
 29 6. 210. Baerent. Dirck paterf ende Frimij Baerents, foon
 profente pater.
 → Jan. Cornelis Terinif ende Frimij fons, foon.
 profente pater.
 Grichtge. fawel Terinif ende Ietge fons, foon.

Zuid-Afrikaanse bronnen een antwoord op: Jan Cornelisz werd boer en trouwde in 1683 met het Amsterdamse weesmeisje Maria Kickers. En dan komt er een kaper op de kust. Friedrich Both kwam als soldaat voor de VOC in 1678 vanuit Thüringen in Duitsland naar Zuid-Afrika. Daar werd hij de compagnon van Jan Cornelisz op de boerderij en meer dan dat. In het Zuid-Afrikaans wordt het als volgt verteld:

Jan-Cornelis Bot was manlik nie reg geskape nie. Gelukkig vir ons Botha-nasate het sy broer Frederick Bot as bywoner by hom op die plaas gebly, doodgewillig en baie reg geskape. Uit die verhouding van Maria en Frederick is al die Botha-nakomelinge gebo-re.

Na de dood van Jan Cornelisz in 1713, trouwde Maria Kickers een jaar later met Friedrich Botha. Uit deze relatie zijn de Botha's afkomstig. Zij overleed op 2 december 1723 in Stellenbosch.

Samengevat: Jan Cornelisz uit Oud-Beijerland trouwde met de Amsterdamse Maria Kickers. Maria Kickers had ook een relatie met Friedrich Botha, uit deze relatie komen de Botha's voort. Na de dood van Jan Cornelisz trouwde Maria Kickers met Friedrich Botha.

Voor de oudere lezers is Louis Botha misschien wel de bekendste nakomeling, tenminste als zij de boeken van L. Penning over de Boerenoorlog gelezen hebben.

